

Od redakcji

DZIESIĘĆ LAT „PRAC BIBLIOTEKOZNAWCZYCH”

Dziesięć lat minęło od wydania pierwszego tomu „Prac Bibliotekoznawczych” w ramach „Roczników Naukowo-Dydaktycznych WSP w Krakowie”, przedstawiających dorobek naukowy pracowników najpierw Samodzielnego Zakładu Bibliotekoznawstwa, a następnie Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Status samodzielnej jednostki organizacyjno-dydaktycznej Zakład uzyskał z dniem 1 października 1977 r., a od czerwca 1985 r. utworzona została Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Wraz z usamodzielnieniem się tej placówki kształcącej nauczycieli-bibliotekarzy powstały bardziej sprzyjające warunki pracy badawczej, towarzyszącej rozwojowi naukowemu zatrudnionych w niej osób. Rozpoczęto starania o własne seryjne wydawnictwo umożliwiające pracownikom ogłaszanie drukiem wyników prac badawczych i ułatwiające wymianę doświadczeń naukowo-dydaktycznych z innymi ośrodkami kształcenia bibliotekarzy na poziomie studiów wyższych.

Pierwszy tom „Prac Bibliotekoznawczych” ukazał się drukiem w 1982 roku; wydano sześć tomów o łącznej objętości 80 arkuszy wydawniczych, zawierających 97 rozpraw i artykułów, w tym 10 autoreferatów prac doktorskich, 5 sprawozdań i „Wykazów publikacji pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Krakowie” za lata 1979 – 1989. Tematyka publikacji była różnorodna, stanowiąc rezultat poczynąń badawczych osób zatrudnionych najpierw w czterech, a następnie w dwu pracowniach. Początkowo były to pracownie: Historii i Funkcji Bibliotek, Książki i Czytelnictwa, Bibliografii i Informacji Naukowej, Czasopiśmiennictwa Polskiego i Zagadnień Wydawniczych – istniały do września 1983 r. Z dniem

21 września w ich miejsce powołano do życia Pracownię Historii Książki i Bibliotek oraz Pracownię Czasopiśmiennictwa Polskiego i Zagadnień Wydawniczych.

Struktura „Prac Bibliotekoznawczych” na ogół utrzymywała się w nie zmienionym kształcie. W pierwszych dwu tomach istniał podział na 2 części: *Rozprawy i artykuły* oraz *Materiały*, od tomu trzeciego wprowadzono podział na: *I. Rozprawy i artykuły*, *II. Materiały i Sprawozdania*, *III. Autoreferaty prac doktorskich*. W części pierwszej we wszystkich tomach rozprawy i artykuły podzielono na dwie grupy: *Historia książki i bibliotek*, *Czasopiśmiennictwo i działalność księgarsko-wydawnicza*. Wyjątkowo w pierwszym tomie znalazła się wydzielona grupa: *Z problemów badań czytelniczych*.

Różnorodność tematyczna odzwierciedla zainteresowania badawcze zespołu, często rzutuje na wartość i poziom artykułów, ujawnia odmienne metody badawcze. Do wszystkich tomów można odnieść słowa redaktora serii, zamieszczone w pierwszym tomie. Napisał on: „Wartość i poziom artykułów są zróżnicowane; sąsiadują obok siebie prace doświadczonych już badaczy, doktorantów oraz debiuty asystentów. Wszystkie mają charakter oryginalny i wnoszą sporo nowych elementów do wiedzy o bibliotekach, czasopiśmie, wydawnictwach oraz o książce i jej obiegu czytelniczym”. Każdy tom podlegał recenzowaniu przez wybitnych znawców przedmiotu. Wśród recenzentów znaleźli się doc. dr hab. Irena Bar-Święch (Uniwersytet Jagielloński, WSP Kraków), prof. dr hab. Radosław Cybulski (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Krzysztof Dmitruk (IBL PAN Warszawa), doc. dr Adam Jarosz (Uniwersytet Śląski), doc. dr Jerzy Konieczny (WSP Bydgoszcz), prof. dr hab. Krzysztof Migoń (Uniwersytet Wrocławski), prof. dr hab. Jerzy Myśliński (IBL PAN Warszawa), prof. dr hab. Marian Stępień (Uniwersytet Jagielloński).

W opublikowanych dotąd sześciu tomach znalazły się liczne rozprawy i artykuły poświęcone dziejom książki i wydawnictw (16), historii i funkcjom społecznym bibliotek (18), historii czasopiśmiennictwa (19), kulturze literackiej (16) i czytelnictwu (5), a także z zakresu historii nauki (13) oraz bibliografii i informacji naukowej (19). Stanowią one tylko część wydanego drukiem dorobku osób zatrudnionych w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Kierownictwo katedry uznało, że seria „Prac Bibliotekoznawczych” może być zbiorową wizytówką prac prowadzonych przez zespół. Niezależnie od rozpraw i artykułów drukowanych w „Pracach Bibliotekoznawczych” pracownicy Katedry ogłaszali w tym samym czasie wyniki swych badań

w licznych czasopismach naukowych o zasięgu krajowym (np. „Studia o książce”, „Roczniki Biblioteczne”, „Ze Skarbca Kultury”, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej”, „Zeszyty Prasoznawcze”, „Ruch Literacki”, „Dzieje Najnowsze”), w pracach zbiorowych towarzystw naukowych (np. w Kielcach, Rzeszowie), zeszytach naukowych uniwersytetów (Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Szczecińskiego) i wyższych szkół pedagogicznych (w Kielcach, Rzeszowie, Bydgoszczy).

Na podstawie „Wykazów publikacji pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Krakowie” zamieszczonych w „Pracach Bibliotekoznawczych”, sporządzonych przez Barbarę Górę, Hannę Batorowską, Ewę Wojcik, Grażynę Wronę, stwierdzić można, iż na przestrzeni lat 1979 – 1990 pracownicy Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Krakowie opublikowali łącznie 26 książek, 201 rozpraw i artykułów, 124 recenzji i sprawozdań. Podobnie jak na łamach „Prac Bibliotekoznawczych” publikacje te cechowała różnorodność tematyczna: dziejom książki i wydawnictw poświęcono 7 książek, 23 artykuły, 6 recenzji; historii i funkcjom bibliotek – 1 książkę, 26 artykułów, 7 recenzji; bibliografii i informacji naukowej – 5 książek, 17 artykułów, 15 recenzji; czasopiśmiennictwu polskiemu XIX i XX wieku – 4 książki, 53 artykuły, 52 recenzje; historii literatury polskiej, kulturze literackiej – 6 książek, 35 artykułów, 19 recenzji, historii nauki i biografistyce – 3 książki, 32 artykuły, 25 recenzji. Najmniej liczną grupę stanowią publikacje traktujące o czytelnictwie (5 artykułów) i pedagogice (10 artykułów).

W publikacjach zamieszczonych w „Pracach Bibliotekoznawczych” dominują rozprawy i artykuły poświęcone działalności księgarsko-wydawniczej i czasopiśmiennictwu, głównie XIX i XX wieku, choć nie brak tematyki XV- i XVIII-wiecznej w badaniach nad książką (np. W. Szelińska: *Lektura Jana Długosza przy pisaniu dzieła „Chorographie Regni Poloniae” t. 2, Jeszcze jedno monumentum z biblioteki Zygmunta Augusta* – t. 3; J. Szocki, *Książki dla ludu i ich upowszechnianie na przykładzie „Wydawnictwa Ludowego” 1882 – 1920*) i dziejami bibliotek. W tym ostatnim przypadku rozpiętość czasowa badanego zjawiska zamyka się w granicach od XVI – XX wieku (np. H. Kuna-Batorowska: *Z dziejów biblioteki oo. Cystersów w Mogile od jej założenia do początku XVIII w.* – t. 1; J. Bujak: *Epizod z dziejów Biblioteki Czartoryskich* – t. 1; G. Dymańska (Wrona): *Krakowskie biblioteki naukowe w latach*

1918 – 1939 – t. 3; zespół artykułów o bibliotekach szkolnych w latach 1982 – 1983 autorstwa A. Faber, B. Góry, H. Batorowskiej oraz M. Rajman: *Z działalności Biblioteki Głównej WSP w Krakowie* – t. 3; J. Zając: *Rozmieszczenie przestrzenne placówek bibliotecznych w środowisku wielkomiejskim Krakowa* – t. 1).

Spośród artykułów o działalności księgarsko-wydawniczej tytułem przykładu wymienić można dwie prace D. Adamczyk: *Opinie o działalności wydawniczej Spółki Nakładczej „Książka” w świetle wypowiedzi wydawców* (t. 1) oraz *Wydawnictwo „Życie” 1906 – 1914. Z dziejów wydawnictw PPS* – t. 4; J. Reizes: *Polski ruch wydawniczy na Górnym Śląsku w okresie powstań śląskich i plebiscytu* – t. 3; H. Batorowska: *Jan Nepomucen Bobrowicz i lipska edycja „Biblioteki Kieszonkowej Klasyków Polskich” firmy „Breitkopf und Härtel”* – t. 6; M. Konopka: *Staropolskie teksty literackie w tanich wydawnictwach krakowskich* – t. 2; M. Pieczonka: *Firmy wydawnicze w Polsce w latach 1918 – 1939 (Próba rejestracji ilościowej)* – t. 5.

Czasopiśmiennictwo stało się przedmiotem badań J. Bujaka (np. *Redakcja i administracja „Tygodnia” 1 X 1874 – 31 XII 1881* – t. 5), M. Konopki (np. *„Przyjaciel Domowy” Hipolita Stupnickiego 1851 – 1878* – t. 6), W. Krotos (np. *Wiersze patriotyczne w prasie krakowskiej w latach 1795 – 1830* – t. 3), J. Jarowieckiego (np. *Początki prasy krakowskiej po 1945 r.* – t. 6), I. Sochy (*Stan i potrzeby badań nad czasopiśmiennictwem dziecięcym i młodzieżowym do 1939 r.* – t. 5 i 6), Z. Sokół (*„Przodownica” 1899 – 1912. Zarys monograficzny*), A. Toczka (np. *Prasa Polskiej Partii Socjalistycznej i Niezależnych Socjalistów w Krakowie w latach 1918 – 1926*).

W zespole Katedry dużą wagą darzone są badania nad ruchem wydawniczym, życiem kulturalnym, prasą, losami bibliotek w okresie 1939 – 1945. Częściowe wyniki tych badań publikowano w „Pracach Bibliotekoznawczych”. Ich autorami byli: M. Pieczonka (*Dzieje księgarni Ossolineum w latach 1939 – 1945 w Krakowie* – t. 1), J. Jarowiecki (*Przejawy życia kulturalnego w obozach koncentracyjnych* – t. 1), M. Radwańska (*Stanisław Sierotwiński jako badacz życia literackiego w Polsce okresu II wojny światowej* – t. 4), W. Wójcik (np. *Jawna działalność wydawnicza w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie 1939 – 1945; Niemiecka prasa w języku polskim dla Polaków wydawana w Generalnej Guberni w latach 1939 – 1945; Stan i potrzeby badań niemieckiej prasy w języku polskim dla Polaków z lat 1939 – 1945* – t. 3), Z. Sokół (*Konspiracyjne czasopisma Wojskowej Służby Kobiet i organizacji z nią związanych 1939 – 1944* w t. 3), B. Pietrzyk (*Problemy kultury i literatury w prasie*

konspiracyjnej ruchu ludowego – t. 5), G. Dymańska-Wrona (Biblioteki naukowe w Krakowie podczas okupacji hitlerowskiej 1939 – 1945 – t. 3), I. Bar-Święch (Ludzie i zdarzenia w Bibliotece Jagiellońskiej podczas okupacji hitlerowskiej 1939 – 1945 – t. 3).

Na łamach „Prac Bibliotekoznawczych” drukowano i inne artykuły z zakresu czytelnictwa, historii nauki – ale nie sposób wymienić je wszystkie w słowie od redakcji.

Niniejszy, siódmy z kolei tom stanowi kontynuację poprzednich, ma podobny układ i tematykę. Zamykamy nim dziesiąty rok istnienia „Prac Bibliotekoznawczych” z przekonaniem, że uzyska aprobatę czytelników, w tym też profesjonalistów.

Jerzy Jarowiecki